

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА**

Кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права

**ІСТОРІЯ, КОНЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ
ПРАВОВОЇ НАУКИ**

**Методичні вказівки та рекомендації для вивчення навчальної
дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти галузі знань 081 «Право»**

**ОДЕСА
2022**

УДК 340(076)
І 895

Рецензенти:

Чуваков Олег Анатольович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики;

Левенець Анжела Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та правосуддя;

Рекомендовано до друку Вченою Радою економіко-правового факультету,
(Протокол № 2 від 5 вересня 2022 р.)

І 895 Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки: методичні вказівки та рекомендації для вивчення навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 081 «Право» [електронний ресурс] / Є. Д. Стрельцова., О. І. Донченко – Одеса, 2022. 29 с.

У методичних вказівках наведено основні положення до вивчення дисципліни «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальностей 081 «Право». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи. Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи	5
Контрольні питання з навчальної дисципліни.....	14
Список рекомендованих джерел до вивчення навчальної дисципліни.....	16
Методи навчання та система контролю знань.....	19
Форми контролю та методи оцінювання.....	19
Розподіл балів, які отримують студенти.....	23
Методичні рекомендації до написання реферату та ессе.....	25

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки» є формування у здобувачів системи знань: про правову науку, яка є одним із напрямів наукової діяльності, що розповсюджена в суспільстві; про систему правової науки та наукову діяльність в сфері права; про сучасні методики наукової діяльності.

Вивчення даного курсу спрямоване на надання майбутнім юристам-науковцям комплексу сучасних наукових знань, умінь і навичок, які будуть їм необхідні для виконання на професійному рівні правотворчої і правозастосовної діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є: формування знань про доктринальні і нормативні основи забезпечення наукових досліджень в сучасному світі; набуття вмінь щодо обробки наукової інформації про правові явища та залучення цієї інформації до науково-дослідної роботи; сприяння розвитку у аспірантів наукового мислення; засвоєння аспірантами знань про наукову термінологію та термінологію, яка використовується в нормативно-правових актах; формування уявлень про науково-дослідну роботу та її значення в правовій науці.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни: теорія держави і права; філософія права; історія держави і права України; історія вчень про державу і право; логіка.

Предмет навчальної дисципліни – історія розвитку та становлення правової науки, сутність правової науки, сучасні досягнення правової науки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки» здобувач вищої освіти повинен:

а) знати: категорії сучасної правової науки, які використовуються в науково-дослідній діяльності; сучасні доктринальні підходи в правовій науці; нормативні основи науково-дослідної діяльності в сфері права; систему сучасної правової науки; методики пошуку та накопичення наукової інформації для отримання нових знань в правовій науці;

б) уміти: здійснювати науково-дослідну роботу з максимальним використанням наукової інформації; аналізувати розрізнені думки, ідеї і концепції, які представлені в науковій літературі; критично аналізувати зміст законів та інших нормативно-правових актів; тлумачити правові норми і тлумачити положення законів та інших нормативно-правових актів.

Форми контролю – поточний контроль, іспит.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1.

Загальна характеристика сучасної правової науки України

Тема 1. Правова наука в системі природничих і гуманітарних наук.

Лекція

Місце правової науки в системі природничих і гуманітарних наук. Зміст і система сучасної правової науки України. Завдання правової науки. Функції правової науки. Правова наука, правотворча діяльність та правозастосовна діяльність: взаємовплив і співвідношення. Науковий метод в сучасній правовій науці. Наукові категорії в сучасній правовій науці. Ідеали правової науки. Норми правової науки.

Практичне заняття

План

1. Природничі і гуманітарні науки та місце правової науки в цій системі.
2. Зміст та система сучасної правової науки України.
3. Завдання та функції сучасної правової науки.
4. Взаємовплив і співвідношення правової науки, правотворчої діяльності та правозастосовної діяльності.
5. Науковий метод в сучасній правовій науці.
6. Наукові категорії в сучасній правовій науці.
7. Ідеали і норми правової науки.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання:

1. В чому відмінність природничих і гуманітарних наук?
2. Чому правова наука відноситься до гуманітарних наук та які гуманітарні науки Ви знаєте?
3. Розкрийте зміст явища «правова наука».
4. Охарактеризуйте систему правової науки.
5. Які завдання стоять перед правовою наукою?
6. Що є функцією правової науки; види функцій?
7. Як науково-технічний прогрес пов'язаний з науково-дослідною роботою?
8. Взаємний вплив, що здійснюють один на одного правова наука, правотворча діяльність та правозастосовна діяльність.
9. Що є науковий метод і як він використовується в сучасній правовій науці?
10. Охарактеризуйте зміст загально філософських методів наукового пізнання, які використовуються в сучасній правовій науці.
11. Аналіз, синтез, дедукція, індукція як загальні методи сучасної

правовій науки.

12. Спеціальні наукові методи, які використовуються в правовій науці.

13. Яку роль для виникнення нових знань у правовій науці відіграє прогностичний метод?

14. Що є наукова категорія? Які загальні вимоги висуваються до наукових категорій в сучасній правовій науці?

15. Що є ідеалами правової науки?

16. Охарактеризуйте теорію як ідеал правової науки.

17. Визначте істину як ідеал правової науки.

18. Охарактеризуйте об'єктивність як ідеал правової науки.

19. Що таке аксіоматизація і формалізація правової науки?

20. Що таке норма правової науки?

21. Охарактеризуйте обґрунтованість наукового знання як норму правової науки.

22. Визначте логічну послідовність як норму правової науки.

23. Охарактеризуйте раціональність як норму правової науки.

24. Визначте практичну значимість як норму правової науки.

Реферати, доповіді:

1. Сучасна методологія юридичної науки.

2. Роль прогностичного методу у виникненні нових знань.

Рекомендована література:

Нормативні акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Поточна редакція: від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556- VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

3. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

Основна література

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник/ О. Ф. Скакун. 4-те видання. К.: Алерта: ЦУЛ, 2021. 304 с.

Додаткова література

1. Балинська О.М. Методологія сучасного правознавства: посібник / О. М. Балинська, В. А. Яценко; за заг. ред. О. М. Балинської. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 372 с.

2. Донченко О.І. Гуманізм як принцип правотворчості: теоретико-правові засади: *колективна монографія Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері спільно з Київським регіональним центром*

Національної академії наук України «Проблеми юридичної науки та освіти: досвід країн ЄС та його провадження в Україні», 2020. С. 170-190.

3. Дудченко В. В. Сучасне бачення методології юридичної науки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 734-736.

4. Кельман М. С. Юридична наука: проблеми методології. Монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2011. 492 с.

5. Стрельцова Є. Д. Методологические проблемы унификации международного права: потенциал и ограничения современных теорий. *Legea și viața*. 2018. № 12. С. 154-158. URL: <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2018/12-2/36.pdf>

6. Coyle, S., Pavlakos, G. *Jurisprudence or Legal Science? A Debate about the Nature of Legal Theory*. Bloomsbury Publishing. Published Online 12 September 2014. URL: <http://dx.doi.org/10.5040/9781472563347>

Тема 2. Навчальний курс «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки.

Лекція

Об'єкт і предмет навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки». Структура навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки». Завдання навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки». Функції навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

Практичне заняття

План

1. Поняття об'єкту і предмету навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

2. Структура навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

3. Завдання навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

4. Функції навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання:

1. Визначте предмет навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

2. Загальні положення про об'єкт навчальних курсів, зокрема навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

3. Структурні елементи навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

4. Завдання навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

5. Які функції має навчальний курс «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

Реферати, доповіді:

1. Історичні етапи розвитку юридичної науки.
2. Філософські засади юридичної науки.

Теми есе:

1. Що є ідеалами правової науки?
2. Завдання правової науки.

Рекомендована література:

Нормативні акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Поточна редакція: від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Основна література

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник/ О. Ф. Скакун. 4-те видання. К.: Алерта: ЦУЛ, 2021. 304 с.

Додаткова література

1. Донченко О.І. Колективізм і індивідуалізм як фактори формування правового менталітету. *Правова держава*. 2017. № 28. С.13-20.
2. Дудченко В. В. Сучасне бачення методології юридичної науки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 734-736.
3. Кельман М. С. Юридична наука: проблеми методології. Монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2011. 492 с.
4. Стрельцова Є. Д. Сучасні методи навчання студентів-юристів. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. №2. С.184-189.
5. Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія / О. І. Миколенко. Х.: Бурун Книга, 2010. 336 с.

Змістовий модуль 2.

Сучасна правова наука і суспільство

Тема 3. Людина, держава, суспільство та сучасна правова наука.

Лекція

Внутрішні і зовнішні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці. Об'єктивні та суб'єктивні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці. Поняття стилю мислення та його вплив на розвиток правової науки. «Класичні» упередження в правовій науці. Культура і правова наука. Правова наука і ідеологія. Глобальні проблеми людства та шляхи їх

вирішення сучасною правовою наукою. Людина в сучасній правовій науці.
Держава в сучасній правовій науці.

Практичне заняття

План

1. Поняття та перелік внутрішніх факторів розвитку наукових теорій в правовій науці.
2. Поняття та перелік зовнішніх факторів розвитку наукових теорій в правовій науці.
3. Поняття та перелік об'єктивних факторів розвитку наукових теорій в правовій науці.
4. Поняття та перелік суб'єктивних факторів розвитку наукових теорій в правовій науці.
5. Поняття та види стилю мислення в правовій науці.
6. Вплив стилю мислення на розвиток правової науки.
7. Поняття та види «класичних» упереджень в правовій науці.
8. Взаємовплив культури і правової науки.
9. Правова наука і ідеологія: проблеми співвідношення та співіснування.
10. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення сучасною правовою наукою.
11. Людина в сучасній правовій науці.
12. Держава в сучасній правовій науці.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання:

1. Які є внутрішні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці?
2. Що таке інтерналізм і як він пов'язаний з уявленнями про рушійні сили розвитку правової науки?
3. Що таке екстерналізм і як він пов'язаний з уявленнями про рушійні сили розвитку правової науки?
4. Які зовнішні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці існують?
5. Які об'єктивні фактори впливають на розвиток наукових теорій в правовій науці?
6. Які суб'єктивні фактори впливають на розвиток наукових теорій в правовій науці?
7. Дайте визначення стилю мислення в правовій науці.
8. Які види стилю мислення в правовій науці відомі?
9. Як впливає стиль мислення на розвиток правової науки?
10. Як співвідносяться між собою правничі наукові школи та «дослідницькі традиції»?
11. Що таке «класичні» упередження в правовій науці?
12. Які види «класичних» упереджень можна виділити в правовій науці?
13. Антиавторитарність як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.
14. Фундаменталізм як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.

15. Кумулятивізм як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.
16. Як співвідносяться між собою культура і правова наука?
17. Як співвідносяться між собою правова наука і ідеологія?
18. Які шляхи вирішення глобальних проблем людства передбачені сучасною правовою наукою?
19. Яке місце займає людина в сучасній правовій науці?
20. Яке місце займає держава в сучасній правовій науці?

Реферати та доповіді:

1. Правова наука та ідеологія: співвідношення концептів.
2. Роль права та правової науки в умовах пандемії, викликаній Covid-19.

Рекомендована література:

Нормативні акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Поточна редакція: від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556- VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

Основна література

1. Балинська О.М. Методологія сучасного правознавства: посібник. /О. М. Балинська, В. А. Яценко; за заг. ред. О. М. Балинської. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 372 с.
2. Бобровник С.В. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
3. Данільян О.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
4. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія /[Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та інш.]: за ред. Ю.М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.

Додаткова література

1. Донченко О.І. Правовий менталітет українського суспільства як фактор правотворчості. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 3 (61). С. 5-10.
2. Степаненко К. В. Правова система України: вітчизняна правова традиція та проблеми трансформації. *Проблеми законності*. 2018. Вип.140. С. 26 – 34.
3. Стеценко С. Г., Васечко Л. О. Глобалізація та право: національний вимір: монографія. К.: Атіка, 2012. 132 с.

4. Стрельцова Є. Д. Гармонізація права: дискусійні питання. *Восьмі юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Одеса, 18 травня 2018 р.): Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова; економ.-прав. ф-т. Одеса: Астропринт, 2018. С. 222-226.

5. Стрельцова Є. Д. Міжнародна уніфікація права: загальний огляд. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 13. С. 22 – 28.

6. Стрельцова Є. Д. Уніфікація міжнародного права та її вплив на національне законодавство: монографія. Одеса: Видавничий дім "Гельветика". 2019. 522 с.

7. Стрельцова Є. Д., Стрельцов Є. Л., Сотула О. С. Безпека життя людини: Україна та Європа (порівняльно-правове дослідження). *Деліктологія*: монографія. Під заг. ред. І. М. Копотуна, С. В. Петкова, Р. Polian. Кунівіце: Академія ГУСПОЛ, 2021. Т. 3. 332 с. С.36-50. (Чехія).

8. Ruvovar, Y., Detiuk, A., Mykolenko, O., Zapototska, O., Lapka, O. Legal support of the system of state control in the process of educational governmental order. *Amazonia Investiga*. Vol 8, № 20. 2019. P. 166-179.

9. Streltsova, Y. Main Trends in the Modern Legal Integration (*Основні напрямки сучасної правової інтеграції*). *Вісник Одеського національного університету*. 2015. Том 20. Випуск 1 (26). С. 36 – 49.

Тема 4. Еволюція знань в правовій науці.

Лекція

Кількісні і якісні зміни юридичного знання. Поняття та види наступництва в правовій науці. Наступництво в праві та наступництво в юридичній науці: порівняльна характеристика. Наступництво в правовій науці та євроінтеграційні процеси: проблема суміщення. Три рівні наукового пізнання в юридичній науці. Неологія як вчення про нове. Абдукція як пізнавальна процедура висування гіпотез у правовій науці. Значення понятійного апарату для розвитку правової науки.

Практичне заняття

План

1. Кількісні і якісні зміни юридичного знання.
2. Поняття та види наступництва в правовій науці.
3. Наступництво в праві та наступництво в юридичній науці: порівняльна характеристика.
4. Наступництво в правовій науці та євроінтеграційні процеси: проблема суміщення.
5. Три рівні наукового пізнання в юридичній науці.
6. Неологія як вчення про нове. Значення понятійного апарату для розвитку правової науки.
7. Абдукція як пізнавальна процедура висування гіпотез у правовій науці.

Завдання для самостійної роботи:

Опрацювати питання:

1. Як проявляються якісні зміни юридичного знання?
2. Як проявляються кількісні зміни юридичного знання?
3. Що таке наступництво у правовій науці?
4. Охарактеризуйте зміст сучасних концепцій наступництва в правовій науці.
5. Чим відрізняється наступництво в науці від наступництва в праві? Наведіть приклади.
6. Євроінтеграція та її вплив на розвиток правової науки в Україні? Назвіть негативні та позитивні аспекти євроінтеграції для правової науки України.
7. Який із трьох рівнів наукового пізнання в юридичній науці сприяє виникненню нових знань?
8. В чому сутність неології як вчення про нове?
9. Як впливає понятійний апарат на розвиток правової науки?
10. Які загально логічні прийоми наукового пізнання Вам відомі? Яке місце серед них займає абдукція?

Реферати та доповіді:

1. Наступництво та новації у правовій науці.
2. Вплив євроінтеграції на правову науку України.

Теми для есе:

1. Як співвідносяться між собою культура і правова наука?
2. Євроінтеграція та її вплив на розвиток правової науки в Україні: негативні та позитивні аспекти.

Рекомендована література:

Нормативні акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Поточна редакція: від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

Основна література

1. Бобровник С.В. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
2. Креативність загальнотеоретичної

юриспруденції: монографія / [Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та інш.]: за ред. Ю.М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.

3. Миколенко О. І. Наступництво в науці адміністративного права. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки.* № 2 (частина 1). 2012. С. 129-134.

Додаткова література

1. Донченко О.І. Гуманізм як принцип правотворчості: теоретико-правові засади: *колективна монографія Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері спільно з Київським регіональним центром Національної академії наук України «Проблеми юридичної науки та освіти: досвід країн ЄС та його провадження в Україні», 2020. С. 170-190.*

2. Історія українського права: Посібн. / І. А. Безклубий, І. С. Гриценко, О. О. Шевченко та ін. К., 2010. 336 с.

3. Кельман М. С. Юридична наука: проблеми методології: монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2011. 492 с.

4. Козюбра М. Право, наука та інші форми світосприймання і методологія: лінії взаємозв'язків. *Наукові записки наУКМа.* Юридичні науки. 2018. том 2. С. 3- 12.

5. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та інш.]: за ред. Ю.М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.

6. Луць Л. Сучасна українська правова наука: деякі проблеми та перспективи *Історико-правовий часопис.* 2016. №2(8). С. 20-26.

7. Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія. Х.: Бурун Книга, 2010. 336 с.

8. Степаненко К. В. Правова система України: вітчизняна правова традиція та проблеми трансформації. *Проблеми законності.* 2018. Вип.140. С. 26 – 34.

9. Стрельцова Є. Д. Уніфікація міжнародного права та її вплив на національне законодавство: монографія. Одеса: Видавничий дім “Гельветика”. 2019. 522 с.

10. Стрельцова Є. Д. Деякі аспекти деформалізації механізмів міжнародно-правової уніфікації. *Сучасне право в епоху соціальних змін: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції.* Національний авіаційний університет, Київ, 26 лютого 2021 р. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2021. С. 355 – 357.

11. Brownsword, R. Law, Technology and Society. Reimaginig the Regulatory Environment. Routledge, 2019. 361 p.

12. Koulu, R. Law, Technology and Dispure Resolution. The Privatisation of Coercion. Routledge, 2018. 226 p.

13. Streltsova, Y. Main Trends in the Modern Legal Integration (*Основні напрямки сучасної правової інтеграції*). *Вісник Одеського національного університету.* 2015. Том 20. Випуск 1 (26). С. 36 – 49.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Відмінності між природничими і гуманітарними науками.
2. Поняття та види гуманітарних наук.
3. Правова наука як вид гуманітарної науки.
4. Поняття та зміст явища “правова наука”.
5. Характеристика системи правової науки.
6. Завдання правової науки.
7. Поняття функції правової науки та її види.
8. Поняття та сутність науково-технічного прогресу.
9. Зв’язок науково-технічного прогресу та науково-дослідної роботи.
10. Взаємний вплив правової науки, правотворчої діяльності та правозастосовної діяльності.
11. Поняття наукового методу та його використання в сучасній правовій науці.
12. Характеристика змісту загально філософських методів наукового пізнання, які використовуються в сучасній правовій науці.
13. Аналіз, синтез, дедукція, індукція як загальні методи сучасної правової науки.
14. Спеціальні методи правової науки.
15. Роль прогностичного методу у виникненні нових знань у правовій науці.
16. Поняття наукової категорії та загальні вимоги, що висувуються до наукових категорій в сучасній правовій науці.
17. Поняття ідеалів правової науки.
18. Теорія як ідеал правової науки.
19. Істина як ідеал правової науки.
20. Об’єктивність як ідеал правової науки.
21. Норма правової науки.
22. Характеристика обґрунтованості наукового знання як норми правової науки.
23. Логічна послідовність як норма правової науки.
24. Характеристика раціональності як норми правової науки.
25. Практична значимість як норма правової науки.
26. Предмет навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».
27. Об’єкт навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».
28. Структура навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».
29. Завдання навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».

30. Функції навчального курсу «Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки».
31. Аналітичність як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.
32. Боротьба з міжнародним тероризмом та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
33. Поняття стилю мислення в правовій науці.
34. Дуалізм як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.
35. Забезпечення подальшого економічного розвитку необхідними природними ресурсами та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
36. Збереження природи людини та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
37. Зведення обґрунтованості до істинності як типове «класичне» упередження в правовій науці.
38. Подолання розриву в рівні життя між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
39. Скорочення стрімкого зростання населення («демографічного вибуху») та вирішення цієї проблеми сучасною правовою наукою.
40. Універсальна математизація як ознака «класичних» упереджень в правовій науці.
41. Усунення голоду, убогості, неграмотності та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
42. Усунення катастрофічного забруднення навколишнього середовища та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
43. Формування єдиного людства та роль у цьому процесі сучасної правової науки.
44. Фундаменталізм як ознака «класичних» упереджень в правовій науці
45. «Класичні» упередження в правовій науці.
46. Вплив стилю мислення на розвиток правової науки.
47. Співвідношення культури і правової науки.
48. Співвідношення правничих наукових шкіл та дослідницьких традицій.
49. Співвідношення правової науки і ідеології.
50. Місце держави в сучасній правовій науці.
51. Місце людини в сучасній правовій науці.
52. Внутрішні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці.
53. Глобальні проблеми людства. Зовнішні фактори розвитку наукових теорій в правовій науці.
54. Об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу на розвиток наукових теорій в правовій науці.
55. Шляхи вирішення глобальних проблем людства сучасною правовою наукою.

56. Характеристика кількісних та якісних змін юридичного знання на прикладі кандидатських та докторських дисертацій за період з 1991 по 2022 роки.
57. Співвідношення якісних і кількісних змін юридичного знання.
58. Наступництво в правовій науці.
59. Види наступництва в правовій науці .
60. Співвідношення наступництва в праві та наступництва в юридичній науці.
61. Співвідношення наступництва в правовій науці та євроінтеграції України.
62. Зв'язок між наступництвом в праві і сучасними досягненнями правової науки.
63. Три рівні наукового пізнання в юридичній науці.
64. Поняття теоретизації юридичних знань та її наслідки в правовій науці.
65. Правова наука як система знань та засоби її внутрішньої кореляції.
66. Значення понятійного апарату для розвитку правової науки.
67. Використання наукової термінології: проблеми національного законодавства.
68. Класифікацію термінів, які використовуються в правовій науці.
69. Вплив мови та національного мислення на формування термінології в правовій науці.
70. Запозичення наукової термінології у вітчизняну юридичну науку: підстави та застереження.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Поточна редакція: від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556- VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

Основна література

1. Балинська О.М. Методологія сучасного правознавства: посібник. /О. М. Балинська, В. А. Яценко; за заг. ред. О. М. Балинської. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 372 с.
2. Бобровник С.В. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
3. Данільян О.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
4. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія /[Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та інш.]: за ред. Ю.М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.
5. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / редкол.: О. В. Петришин (голова редкол.), В. А. Журавель (заст. голови редкол.), Н. С. Кузнєцова (заст. голови редкол.) [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2021. 680 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник/ О. Ф. Скакун. 4-те видання. К.: Алерта: ЦУЛ, 2021. 304 с.
7. Стеценко С. Г., Васечко Л. О. Глобалізація та право: національний вимір: монографія. К.: Атіка, 2012. 132 с.
8. Стрельцова Є. Д. Уніфікація міжнародного права та її вплив на національне законодавство: монографія. Одеса: Видавничий дім "Гельветика". 2019. 522 с.
9. Стрельцова Є. Д., Стрельцов Є. Л., Сотула О. С. Безпека життя людини: Україна та Європа (порівняльно-правове дослідження). Деліктологія:

монографія. /Під заг. ред. І. М. Копотуна, С. В. Петкова, Р. Polian. Куновіце: Академія ГУСПОЛ, 2021. Т. 3. 332 с. С.36-50. (Чехія).

10. Теорія держави і права: підручник / О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.; за заг. ред. О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.

Додаткова література

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія. Харків: Право, 2020. 344 с.

2. Донченко О. І. Прояв принципу гуманності в деяких галузях права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. Вип. 42. Том 1. С. 4-8.

3. Донченко О.І. Колективізм і індивідуалізм як фактори формування правового менталітету. *Правова держава*. 2017. № 28. С.13-20.

4. Донченко О.І. Правовий менталітет українського суспільства як фактор правотворчості. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 3 (61). С. 5-10.

5. Донченко О.І. Гуманізм як принцип правотворчості: теоретико-правові засади: *колективна монографія Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері спільно з Київським регіональним центром Національної академії наук України «Проблеми юридичної науки та освіти: досвід країн ЄС та його провадження в Україні»*, 2020. С. 170-190.

6. Дудченко В. В. Сучасне бачення методології юридичної науки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 734-736.

7. Історія українського права: Посібн. /І. А. Безклубий, І. С. Гриценко, О. О. Шевченко та ін. К.,2010. 336 с.

8. Кельман М. С. Юридична наука: проблеми методології: монографія. Тернопіль: Терно-граф, 2011. 492 с.

9. Кравчук С. Теоретико-правові аспекти регулювання суспільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022.№ 69. С. 31-36.

10. Луць Л. Сучасна українська правова наука: деякі проблеми та перспективи. *Історико-правовий часопис*. 2016. №2(8). С. 20-26.

11. Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія. Х.: Бурун Книга, 2010. 336 с.

12. Миколенко О. І. Деякі аспекти організації наукової діяльності у вищих навчальних закладах юридичної спрямованості. *Правова держава*. 2017. № 25. С. 72-77.

13. Степаненко К. В. Правова система України: вітчизняна правова традиція та проблеми трансформації. *Проблеми законності*. 2018. Вип.140. С. 26 – 34.

14. Стрельцова Є. Д., Стрельцов Є. Л., Сотула О. С. Безпека життя людини: Україна та Європа (порівняльно-правове дослідження). *Деліктологія: монографія. /Під заг. ред. І. М. Копотуна, С. В. Петкова, Р. Polian. Куновіце: Академія ГУСПОЛ, 2021. Т. 3. 332 с. С.36-50. (Чехія).*

15. Стрельцова Є. Д. Сучасні методи навчання студентів-юристів. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. №2. С.184-189.
16. Стрельцова Є. Д. Проблеми вищої юридичної освіти в Україні: сучасність та перспективи. URL: [//http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8089/1/342-355.pdf](http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8089/1/342-355.pdf)
17. Стрельцова Є. Д. Методологические проблемы унификации международного права: потенциал и ограничения современных теорий. *Legea și viața*. 2018. № 12. С. 154-158. URL:<http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2018/12-2/36.pdf>
18. Стрельцова Є. Д. Міжнародна уніфікація права: загальний огляд. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 13. С. 22 – 28.
19. Coyle, S., Pavlakos, G. Jurisprudence or Legal Science? A Debate about the Nature of Legal Theory. Bloomsbury Publishing. Published Online 12 September 2014. URL: <http://dx.doi.org/10.5040/9781472563347>
20. Pyvovar, Y., Detiuk, A., Mykolenko, O., Zapototska, O., Lapka, O. Legal support of the system of state control in the process of educational governmental order. *Amazonia Investiga*. Vol 8, № 20. 2019. P. 166-179.
21. Streltsova, Y. Main Trends in the Modern Legal Integration (Основні напрями сучасної правової інтеграції). *Вісник Одеського національного університету*. 2015. Том 20. Випуск 1 (26). С. 36 – 49.

Електронні інформаційні ресурси

1. Законодавство України // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:<http://www.nbuv.gov.ua>
3. Електронний каталог Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnyj-katalog/>
4. Офіційний веб-сайт Президента України – <http://www.president.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
6. Офіційний веб-портал судової влади в Україні – <http://www.court.gov.ua/vscourt>
7. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України – <http://www.scourt.gov.ua>
8. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>
9. Єдиний реєстр судових рішень в Україні – <http://www.reyestr.court.gov.ua>
10. Національна парламентська бібліотека України – <http://www.catalogue.nplu.org>

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні

методи навчання:

- *словесні методи*: лекція, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;

- *наочні методи*: мультимедійна презентація;

- *практичні методи*: підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей, аналіз нормативних документів, самостійна робота з науковими джерелами, робота з основною та додатковою літературою, робота в Інтернеті.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль:

- *усний контроль*: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми, оцінювання участі у дискусійних обговореннях, оцінювання виконання доповідей та рефератів;

- *письмовий контроль*: контрольна робота у формі тестування, есе

Підсумковий контроль: усний іспит.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
- Підготовка доповіді за вказаною темою	від 0 до 5
- Виконання контрольної роботи за змістовим модулем у формі тестування, есе	від 0 до 15
Підсумковий контроль:	
- Усний іспит (відповідь на 3 питання екзаменаційного білету)	Від 0 до 30

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає істотні помилки під час доповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.

	2 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
	3 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє достатні знання, дає повні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
	5 балів	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади та пропозиції щодо дискусійних питань; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Підготовка доповіді /реферату	0 балів	Доповідь/повідомлення не виконано.
	1 бал	Здобувач зробив доповідь/повідомлення, виокремив основні положення кожного з джерел, але виклав їх у вигляді незв'язаних пунктів, не витримав вимог щодо обсягу роботи.
	2 бали	Здобувач в цілому правильно виокремив основні положення кожного з джерел, виклав у вигляді логічного матеріалу, проте використовує загальні фрази, не проводить аналізу викладеного матеріалу, не зробив узагальнюючих висновків
	3 бали	Здобувач опрацював основний обсяг необхідних джерел, виокремив положення, які стосуються теми роботи структурно об'єднав їх, проте не зробив ґрунтового аналізу та власних висновків
	4 бали	Здобувач опрацював та виокремив найголовніші положення з наявних джерел, логічно та ґрунтовно розкрив тему роботи, проявив достатній рівень аналітичних здібностей при роботі з нормативним та теоретичним матеріалом, надав власні висновки та пропозиції
	5 балів	Здобувач проявив творчий підхід до розкриття теми роботи, продемонстрував високий рівень аналізу наявного матеріалу, активно застосовував порівняльно-правовий

		метод при розкритті теми, дійшов власних висновків та надав пропозиції щодо найбільш складних та проблемних питань теми.
Виконання контрольної роботи за змістовим модулем у формі тестування та написання есе	0 балів	Тестування не виконано
	1 бал	Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 33% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях.
	2 бали	Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 66% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях.
	3 бали	Тестування виконано в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.
Критерії есе	0 балів	Есе не виконано
Знання та розуміння теоретичного матеріалу	1бал	Здобувач визначає поняття, що розглядаються, чітко і повно, наводячи відповідні приклади;
	1бал	поняття, що використовуються, строго відповідають темі;
	2 бали	самостійність виконання роботи.
Аналіз і оцінка інформації	1бал	Здобувач грамотно застосовує категорії аналізу;
	1бал	Здобувач вміло використовує прийоми порівняння та узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ;
	1бал	Здобувач здатний пояснити альтернативні погляди на дану проблему і прийти до збалансованого висновку;
	1бал	діапазон використовуваного інформаційного простору (здобувач використовує велику кількість різних джерел інформації);
	1бал	дається особиста оцінка проблемі
Побудова суджень	1бал	ясність і чіткість викладу; логіка структурування доказів;
	1бал	висунуті тези супроводжуються грамотною аргументацією;
	1бал	наводяться різні точки зору та їх особиста оцінка;
Усний іспит (відповідь на 3 питання екзаменаційного білету, кожне питання оцінюється від 0 до 10 балів, разом на іспиті здобувач отримує від 0 до 30 балів)	0 балів	Здобувач не надав відповіді на питання
	1-2 балів	Здобувач надає відповідь дуже поверхнево, не засвоїв матеріал у межах програми навчальної дисципліни, не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та уточнюючі запитання екзаменатора студент не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з дисципліни.
	3-5 балів	Здобувач надає відповіді на питання білету, проте із суттєвими неточностями, формулювання нечіткі, більша частина змісту питання залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на

		результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. На додаткові запитання екзаменатора не відповідає.
	6-8 балів	Студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина питання, за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор. Студент наводить приклади з власної практики, встановлює системні зв'язки між різними питаннями та темами курсу.
	9-10 балів	Студент точно і повно відповів на запитання білету, чітко і логічно відповів на додаткові та уточнюючі запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу, розуміє не лише базові, але й допоміжні чи проблемні аспекти питання.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль				Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4		
0-1 0	0-10	0-1 0	0-1 0	30	100
Контрольна робота за змістовим модулем 1 0-15		Контрольна робота за змістовим модулем 2 0-15			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90-100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
70-74	D	задовільно
60-69	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінно	90 – 100 / A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	85 – 89 / B	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.
Добре	75 – 84 / C	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.

		матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	
Задовільно	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.
Задовільно	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу.	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато суттєвих помилок.
Не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ ТА ЕСЕ

Методичні рекомендації до написання реферату

Реферат — аналітичний огляд джерел інформації. Причому даний огляд повинен бути продуктивного типу, тобто містити творче осмислення реферованих джерел. Реферат широко застосовується в навчальному процесі як спосіб оцінювання не тільки знань здобувача, а ще і його вміння опрацювати та аналізувати джерела інформації. Виконання здобувачем реферативних робіт стимулює творчі здібності та дозволяє повністю розкрити його потенціал до самостійної роботи.

Вимоги до написання реферату:

- здобувач самостійно обирає серед запропонованих викладачем тем рефератів, які містяться після плану кожного практичного заняття;
- реферат має бути написаний українською мовою;
- реферат повинен містити глибоке наукове дослідження, грамотно написаний та акуратно оформлений (вирівнювання по ширині, без переносів);
- текстовий редактор – *Microsoft Word*, формат сторінки А4 (297x210 мм), орієнтація – книжкова, поля – 20 мм; гарнітура – *Times New Roman*, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;
- наступний рядок – текст з абзацним відступом 1,25 см;
- обсяг повинен бути таким, щоб повністю розкрити суть тематики та містити всі необхідні структурні елементи. Рекомендовано не менше 10 та не більше 20 сторінок;
- посилання на літературу подається у тексті статті обов’язково у квадратних дужках, двома цифрами, де перше число означає порядковий номер у списку використаних джерел, друге – номер сторінки цитованої роботи. Наприклад: [2, с. 34];
- список використаних джерел під назвою «**Список використаної літератури**» (жирний шрифт, курсив, вирівнювання по центру, кегель 14) розміщується наприкінці тексту і повинен оформлятися відповідно до **ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»**.
- література надається гарнітурою – *Times New Roman*, кеглем – 12, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;
- зазначення видавництва та загальної кількості сторінок для друкованих видань є обов’язковим.
- захист реферату проходить на практичному занятті. Час виступу 5-7 хвилин. Перевіряється володіння матеріалом викладеним в рефераті та загальне розуміння за тематикою реферату. Оцінювання захисту проводиться згідно наведеної нижче методики оцінювання;

- у разі, якщо заняття відбувається в он-лайн форматі, можливо підготувати презентацію з данної теми.
- роздруковану роботу здобувач здає викладачеві, а у разі он-лайн навчання пересилає на електронну пошту викладача: donchenkolena@ukr.net

Зразок титульного аркуша

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.
МЕЧНИКОВА**

Кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права

**Реферат
з навчальної дисципліни
Історія, концепції та сучасні досягнення правової науки**

тема

Прізвище студента

Одеса, 2022

Методичні рекомендації до написання есе

Есе — це прозовий твір невеликого обсягу і вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного приводу чи питання і явно не претендує на визначальне або вичерпне трактування предмета. Мета есе полягає у розвитку таких навичок, як самостійне творче мислення і письмовий виклад власних думок.

Написання есе є надзвичайно корисним, оскільки це дозволяє автору навчитися чітко і грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні поняття, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати досвід відповідними прикладами, аргументувати свої висновки.

Думки автора есе з проблеми викладаються у формі коротких тез. Думка повинна бути підкріплена доказами, тому за тезою слідує аргументи. Аргументи – це факти, явища суспільного життя, події, життєві ситуації і життєвий досвід, наукові докази, посилання на думку вчених та ін. Краще надавати два аргументи на користь кожної тези: один аргумент здається непереконливим, три аргументи можуть «перевантажити» виклад, виконаний в жанрі, орієнтованому на стислість і образність.

Структура есе:

- есе набуває такої структури (кількість тез і аргументів залежить від теми, обраного плану, логіки розвитку думки): вступ; теза, аргументи; теза, аргументи; теза, аргументи; висновок;

- вступ і висновок повинні зосередити увагу на проблемі (у вступі вона ставиться, у висновку — резюмується думка автора);
- необхідними є виділення абзаців, червоних рядків, встановлення логічного зв'язку між абзацами (так досягається цілісність роботи);
- стиль викладу: есе властиві емоційність, експресивність, художність.

Вимоги до написання есе:

- здобувач самостійно обирає серед запропонованих викладачем тем есе, які містяться після плану практичного заняття;
- есе має бути написаний українською мовою;
- есе повинен містити глибоке наукове дослідження, грамотно написано та акуратно оформлено (вирівнювання по ширині, без переносів);
- текстовий редактор – *Microsoft Word*, формат сторінки А4 (297x210 мм), орієнтація – книжкова, поля – 20 мм; гарнітура – *Times New Roman*, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;
- наступний рядок – текст з абзацним відступом 1,25 см;
- обсяг повинен бути таким, щоб повністю розкрити суть тематики та містити всі необхідні структурні елементи. Рекомендовано не більше 10 сторінок;
- посилання на літературу подається у тексті статті обов'язково у квадратних дужках, двома цифрами, де перше число означає порядковий номер у списку використаних джерел, друге – номер сторінки цитованої роботи. Наприклад: [2, с. 34];
- список використаних джерел під назвою «**Список використаної літератури**» (жирний шрифт, курсив, вирівнювання по центру, кегель 14) розміщується наприкінці тексту і повинен оформлятися відповідно до **ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»**.
- література надається гарнітурою – *Times New Roman*, кеглем – 12, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;
- зазначення видавництва та загальної кількості сторінок для друкованих видань є обов'язковим.
- представлення есе проходить на практичному занятті. Час виступу 5-7 хвилин. Перевіряється володіння матеріалом викладеним в есе та загальне розуміння за тематикою есе. Оцінювання захисту проводиться згідно наведеної методики оцінювання;
- у разі, якщо заняття відбувається в он-лайн форматі, можливо підготувати презентацію з даної теми;
- роздруковану роботу здобувач здає викладачеві, а у разі он-лайн навчання пересилає на електронну пошту викладача: donchenkolena@ukr.net

Навчальне видання

Стрельцова Євдокія Джонівна

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції

**Кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**